

Dilectio Prima. De Rerum Creatione, & Guber.

rum quia eorum potissimum jam solutum est in deductione illius non rationis; tum quia alia plura sint expedita dis. 12. Met. q.4. art. 2. ubi ex instrumento discutimus eft, an formant ex nihil ab agente naturali immediato,

ARTICULUS QUARTUS.

Nullam rem creatam posse etiam, ut instrumentum physicum elevari, & assumi ad creandum.

Hec Conclusio est Scott loc. cit. & omnium Anteriorum ponatur propriè actionum ad aliquem terminum; necesse est ipsum habete formam aliquam intrinsecam activam, vel in esse quieto, quanto omni motionem alterius agentis; vel in fieri, quando totaliter moverit à superiori agente; si enim neutro modo habeat formam activam, nullo modo propriè ager, cum enim actus primus sit principium actus secundi, quod nullus actum primum habet in se actuum in suo ordine, in nullum actum secundum potest in illo ordine; alioquin quidlibet poterit nisi instrumentum respectu eiuslibet; & posset dici, quod Deus per mulcam, ut per instrumentum crearet Angelum, quod nihil est; si enim aliqui naturam repugnat, quod sit principium actuum aliquarum actionum, non est possibile, quod per potentiam quamcumque, sit principium illarum; etiò enim posset Deus absolute creare frigus, non tamen posset per calorem, ita quod calor sit in aliquo ordine causa activa respectu frigoris, vel in aliquo alio exponi, ubi talis effectus repugnat ad agendum. Cum ergo creatura nullam vim habeat, ne incompletam, & genericam quidem, ad attingendam actionem a subiecto independentem, consequenter nec poterit elevari etiam per modum instrumenti ad creandum formaliter.

Respondeamus Amicu dis. 2. cit. fol. 4. negando instrumentum obediens debere habere proportionem cum obiecto formalis agentis principalis, ut illud dicatur attingere, sed latere, si habeat proportionem cum obiecto materiali; hoc est factum, quod habeat aliquam proportionem cum actione creativa materialiter sumpta, non autem formaliter quatenus dicitur independentem a subiecto, quod est instrumentum formale virtutis creative; & ratio est quia cum instrumentum obediens non sit naturalis potentia agentis principalis, sed tantum voluntaria, qua voluntariè natus agens ad effectum supra eius vires producendum, sufficit quicunque portio, ut illum dicatur producere, quia illum producit in virtute agentis principalis.

Contra, quia si creatura tanquam instrumentum assumatur ad creandum, non habet proportionem, ne quidem incompletam, & genericam dum obiecto formalis agentis principalis, sed tantum cum materiali, modo à respondentem explicato; ergo non aliter vera erit hæc propositio, creatura creat instrumentaliter, quam ita, mutus sedificat, quia hæc etiam non est vera, nisi materialiter & specificative, quatenus adificator est mutus; nec aliter poterit creatio actio creandi instrumentaliter convenire, quam arti mutice convenientia actio adificandi; sed in isto casu in nullo sensu vero, & proprio dicti potest, quod adificatio convenientia arti mutice nec principali, nec instrumentaliter, cum nullum protinus influxum in eam actionem; habeat ergo patitur in proprio in nullo sensu vero, & proprio poteris actio creandi creature adifici nec principali, nec instrumentaliter; cum nullum influxum a subiecto independentem, & quatenus talem, habeat in actione creativa, & eius terminum. Nec juvare dicere, quia est instrumentum voluntariae, sicut ut agente principali ad effectum supradictum ejus vires producendum: quicunque proportionem sufficerit, ut illum dicatur producere instrumentaliter. Nam, nedum non habet creatura proportionem aliquam falem incompletam, & genericam ad attingendam actionem independentem a subiecto sed potius habet omnimodam repugnantiam, cum hæc repugnet sive commaturali agenti modo; ergo neque virtus superiori agentis potest elevari per modum instrumenti ad tales actiones.

Tertiò præterea probatur, creaturam non posse elevari à Deo per virtutem superadditam ad creandum, quia erat altera pars dilemmatis propositi n. 25. non quidem ea ratione, quia si hæc virtus superaddita effet ex se aperte, & proportionata ad creandum esse deberet infinita; nam statim respondet Adversarius quod quavis sit necessaria virtus infinita ad creandum per modum cauſa principali: illa tamen non est necessaria in instrumento; quando in instrumento operatur, ut supernaturaliter, ut ex proprio; sed sufficit, quod talis virtus infinita sit in cauſa principali elevante tale instrumentum: nam effectum effet talis natura, ut ex modo, quo productus, in cauſa principali potest virtutem infinitam, non fatis videtur, ut etiam instrumentum eandem postulet:

Sed

Quæstio Prima. An creatur posse creare. Art. V.

Sed probandum est ratione Scoti apius inculcatum, quod culibet agenti commaturali est modus effendi cum dependencia a subiecto: ergo nequit ei convenire modus operandi omnino oppositus sine dependencia a subiecto: talis autem virtus superaddita effet accide. ita, ergo &c. ad hoc idem faciunt rationes, quibus Doctor 4. dis. 1. q. 5. probat in Sacramentis non esse aliquam virtutem supernaturalem superadditam, qua levior ut instrumenta physica ad cauſandam gratiam: Tum denique quia tunc instrumentum obediens a lege talem virtutem superadditam evadere commaturali, quia per talen virtutem creatura fieri proportionata ad creandum ex natura rei, non minus quam fit proportionata color ad educendam formam ignis per modum instrumenti: unde quia in tentatione D. Thome nulla creatura elevari potest ad effectum excedentem proprias vires, nisi per qualitera superadditam, qua creatura ipsa proportionetur per modum instrumenti: hinc tam in Summa, quam contra Generationes negat creaturam etiam ut instrumentum obediens ad creandum elevari posse.

Quartò, quod neq; instrumentaliter creatura posse creare, videtur validè contentaneum testimonium SS. Patrum relatis in p. 3. quanto quidem nota F. alios loc. cit. quando Arcaniam bæsiem impugnabant, Verbum, & Spiritus Sancti non esse creaturas, quia in Scriptura eis tribuitur opus creandi; ad hoc monstrandum universalissime afflumptum, quod implicet dari aliquam creaturam, que creer, neque vi faciunt, quod implicet creaturam creare, ut causam principalem, non autem instrumentaliter; aut ut causam instrumentalem naturalem, non autem obediens; & supernaturalem; aut fini speciali concurru Dei, non autem cum actuali subordinatione ad Deum specialiter concurrentem; sed simplicissime, & universalissime loquuntur absque nisi simili limitatione a aliquo argumentum eorum Ariani facili potuerint eludere dicendo, Verbum non creaturam, ut causam principalem, sive ut auctorem, sed ut instrumentum; vel non ut instrumentum naturale, sed obediens, seu ut ministrum; vel non creare independentem à Deo Pater, sed ut immediate ab eo adiutorum, eique subiectum in effuso, tum in operando ergo ut argumentum SS. Patrum sit firmum, & validum; & ab omnibus relatis evanescens liberum, melius negare universaliter creaturam posse creare, tam principaliter, quam instrumentaliter, loquendo de instrumento physico, & proprie activo.

Quiquid tandem diximus in conclusione illius articuli, nullum creaturam posse ut instrumentum physicum elevari, & assumi ad creandum; nam si instrumento morali sit fieri, quod physice, & per instrumentum effectum; hoc dicitur indirexisse, & per assentiam effectum; hoc est ad cuius presentiam, vel operationem Deus ex pacto, & ex speciali dispositione aliquam alium effectum producitur, in hoc, inquam enim nullum est inconveniens, si in creatura posset illa causa instrumentalis creationis, causa nimirum moralis quia ad concurrendum illo modo ad creationem non requiritur, quia creatura aliquam habeat actionem circa nihil; sed solum quod attingat effectum morali modo movendo scilicet ipsum Deum sua oratione ad creandum taliter effectum; posset enim Deus moveri ad creandum aliquid intuitu precium B. Virginis, & de facto nonnulli sanctissimi viri, qui prebuerunt Deo, aliisque per operibus aliquip hominis generatione impetravunt, videunt fulle meritorum causa creationis animæ rationalis, quia formaliter homo habet esse homini: quandoquidem moralis causa solum agit movendo suis precibus agens principale ad producendum effectum: sed aquæ potest creatura suis precibus Deum movere ad producendum aliquem effectum ex nihil perinde, ac ex aliis; ergo &c. immo ampliores, & gravissimi Theologii afferentes gratiam produci per creationem, afferunt Sacraenta esse causas gratiae non quidem physicas, sed morales. Quia etiam loquendo de tali causalitate morali dici potest creaturam esse potest creationis causa neclam instrumentaliter, sed etiam principalem nam Theologi docent Chiristum Dominum cuiuscumque gratie nobis collatæ esse meritorum, ac moraliter causam principalem; instrumentaliter vero causam esse Sacraenta: ergo creatura potest esse causa moralis gratiae; si haberit nequit, nisi per creationem neclam instrumentaliter, sed etiam principali eo modo, quo hæc causalitas distinctio causa moralis applicari potest per analogiam ad causam physicam.

Tum quia si instrumentum non habet formam activam in ordine suo, nec de faleme inchoatam, & remoram, nec ab auctorate principali receptam in actuali motione, seu affectione cum ea, nullo modo dici potest influere in effectum, sed etiam principalem nam Theologi docent Chiristum Dominum cuiuscumque gratie nobis collatæ esse meritorum, ac moraliter causam principalem; instrumentaliter vero causam esse Sacraenta: ergo creatura potest esse causa moralis gratiae; si haberit nequit, nisi per creationem neclam instrumentaliter, sed etiam principali eo modo, quo hæc causalitas distinctio causa moralis applicari potest per analogiam ad causam physicam.

ARTICULUS QUINTUS.

Solunur Obiectiones.

In oppositum. Primò arguit Amicus loc. cit. Nulla est in hoc implicatura, ut enim creatura per potentiam obediens attingat effectum creationis, non est necesse, ut sit virtus in finitate, & independentis, quia non debet attingere illum, ut causa principalis, aut instrumentalis commaturalis, sed tantum obediens elevata per virtutem divinam, ad quod quicunque virtus productiva creatura supplete Deo relata, que a creationem requiruntur. Respondeo alium, siquid manifesta est repugnantia, quod creatura quacunque actione terminum creationis attingat, quia de ratione modi agentis creatura est, ut subiectum circa modum instrumenti: hinc tam in Summa, quam contra Generationes negat creaturam etiam ut instrumentum obediens ad creandum elevari posse.

Quartò, quod neq; instrumentaliter creatura posse creare, videtur validè contentaneum testimonium SS. Patrum relatis in p. 3. quanto quidem nota F. alios loc. cit. quando Arcaniam bæsiem impugnabant, Verbum, & Spiritus Sancti non esse creaturas, quia in Scriptura eis tribuitur opus creandi; ad hoc monstrandum universalissime afflumptum, quod implicet dari aliquam creaturam, que creer, neque vi faciunt, quod implicet creaturam creare, ut causam principalem, non autem instrumentaliter; aut ut causam instrumentalem naturalem, non autem obediens; & supernaturalem; aut fini speciali concurru Dei, non autem cum actuali subordinatione ad Deum specialiter concurrentem; sed simplicissime, & universalissime loquuntur absque nisi simili limitatione a aliquo argumentum eorum Ariani facili potuerint eludere dicendo, Verbum non creaturam ad hoc elevare eam sibi asportando in ordine ad creandum, aque ita facere, illam, quod concurrat ad creationem verum instrumentum supernaturale. Respondeo negando alium, ut prioris implicatorium; quia implicatur creaturam elevari divina virtute ad agendum aliquid physicæ per suam entitatem, quod suam naturalem potentiam, & virtutem excedit, ab illo superadditum, quod eam adiuvet, & confortet, quemadmodum dicimus de intellectu nostro per lumen glorie elevato ad elicendam vitæ rationem, ut instrumentum physicum elevari, & assumi ad creandum, & per instrumentum effectum; hoc dicitur indirexisse, & per assentiam effectum; hoc est ad cuius presentiam, vel operationem Deus ex pacto, & ex speciali dispositione aliquam alium effectum producitur, in hoc, inquam enim nullum est inconveniens, si in creatura posset illa causa instrumentalis creationis, causa nimirum moralis quia ad concurrendum illo modo ad creationem non requiritur, quia creatura aliquam habeat actionem circa nihil; sed solum quod attingat effectum morali modo movendo scilicet ipsum Deum sua oratione ad creandum taliter effectum; posset enim Deus moveri ad creandum aliquid intuitu precium B. Virginis, & de facto nonnulli sanctissimi viri, qui prebuerunt Deo, aliisque per operibus aliquip hominis generatione impetravunt, videunt fulle meritorum causa creationis animæ rationalis, quia formaliter homo habet esse homini: quandoquidem moralis causa solum agit movendo suis precibus agens principale ad producendum effectum: sed aquæ potest creatura suis precibus Deum movere ad producendum aliquem effectum ex nihil perinde, ac ex aliis; ergo &c. immo ampliores, & gravissimi Theologii afferentes gratiam produci per creationem, afferunt Sacraenta esse causas gratiae non quidem physicas, sed morales. Quia etiam loquendo de tali causalitate morali dici potest creaturam esse potest creationis causa neclam instrumentaliter, sed etiam principalem nam Theologi docent Chiristum Dominum cuiuscumque gratie nobis collatæ esse meritorum, ac moraliter causam principalem; instrumentaliter vero causam esse Sacraenta: ergo creatura potest esse causa moralis gratiae; si haberit nequit, nisi per creationem neclam instrumentaliter, sed etiam principali eo modo, quo hæc causalitas distinctio causa moralis applicari potest per analogiam ad causam physicam.

Tum quia si instrumentum non habet formam activam in ordine suo, nec de faleme inchoatam, & remoram, nec ab auctorate principali receptam in actuali motione, seu affectione cum ea, nullo modo dici potest influere in effectum, sed etiam principalem nam Theologi docent Chiristum Dominum cuiuscumque gratie nobis collatæ esse meritorum, ac moraliter causam principalem; instrumentaliter vero causam esse Sacraenta: ergo creatura potest esse causa moralis gratiae; si haberit nequit, nisi per creationem neclam instrumentaliter, sed etiam principali eo modo, quo hæc causalitas distinctio causa moralis applicari potest per analogiam ad causam physicam.

410em remouet, & incompletam producendi illam, vel ut novam virtutem recipiens a causa principiali, non si nullam protius virtutem recipit in actuali motione, & nullam de letitia habeat, non videtur quomodo nunc possit in effectum influere per modum instrumenti, & non ante, nulla prius in ea facta mutatione.

Diccs si instrumentum, ne agat, opus est, ut habeat formam activam in ordine suo, per quam agit, ergo jam non habebit rationem instrumenti, sed causa principalis. Respondeat Doctor 4. dicit 1. q. 1. In fine, quod nihil potest agere in quoque ordinis agenda, nisi per propriam virtutem, & formam instrumentalis, quod si prius non haberet formam, & virtutem, & nunc agit in aliquo ordine, opus est, ut renovo de novo habeat formam, & virtutem in illo ordine, eadem enim natura manens ab eo; omni mutatione nullo modo est nunc activa, nunc non activa, sed tantum agens dependens ab alio dictere agere in virtute alterius, quia virtus agentis dependens non sufficit sine illa virtute, & qua dependet, magis tamquam instrumentum dictere agere in virtute alterius, quam causa secunda; quia plus dependet ab agente superiori illud, quod non haberet formam activam in esse quieto, sed tantum recipit in actuali motione, quam illud, quod haberet formam activam in esse quieto, instrumentum vero in ipsa actuali motione recipit formam, per quam agit, dependenter a causa principali; & a causa autem secunda habet formam, & virtutem agentis in esse quieto, sicut subordinatum agenti principali; pater ergo, quomodo ut instrumentum sit proprie activum, opus est ut formam aliquam activam habeat in ordine suo; vel de se falestat incompletam, & inchoatam in ordine ad effectum principali agentis, vel latem ab ipso receptam in actuali motione, quia actus secundus necessarius supponit actum primum, & quo egreditur autem neuro modo illam formam habebat nullo modo esse activum; pater etiam quoniam non ob id habebit rationem causae principalis, sed adiacit sicut in ordine causa instrumentalis, quia causa principalis habet compleam, & sufficientem virtutem in esse quieto in ordine suo, quod instrumentalis convenienter non potest; vel enim hanc habet ab agente principali sibi communicatam in actuali motione; vel si aliquam habet in esse quieto, nec non est coplera, & sufficientis in ordine suo, sed incompleta, & remota, qualiter dicimus habere intellectum in ordine ad visionem beatam, & quadam alias creaturas in ordine ad quosdam effectus supernaturales carum virtutem excedentes. Quoniam tamen haec potentia obediencialis activa remota, & inchoata ad actus quosdam supernaturales non extrahit causam secundam ratione cause principalis, quia ratione diximus 1. ent. dicit. 6. q. 6. intellectum ad visionem concurrendo adhuc per modum causae principalis, nō vobis instrumentalis; sed idem Doctor loc. cit. verius excludit hoc propter verificari difficultatem inter causam principalem, & instrumentalis, quoniam instrumentum vel non attingit terminum principialis agentis, & sed tantum aliquam dispositionem ad illum, vel si attingit, non tamen per virtutem in esse quieto, sed in actuali motione ei comunicata a principali agenti, & pater de calamo respectu scriptura, & filio respectu figure, & hoc praecepit dicendum est, ne causa principialis partibus confundatur cum causa instrumentalis, ut dictum est dicit. 7. Phys. qm. 1.

cauia instrumentis; ut dictum est *diss. p. Phys. qu. 5.*
Secundo obicitur; ut recipiat etiam potencia vocante obediencialiter, ut recipiat aliquam formam supernaturalem; & in eodem corpore; ut simili; & feme sit in diversis locis; & ad alios effectus virtutem naturalem omnino excedentes; ergo pariter in creatura erit admittenda potentia obediencialis; ut afflatur, tanquam instrumentum ad creandum. Refidipate est rationem de potentia obedienciali activa, & de passiva, quia potentia passiva ut tunc genere nullam dicit perfectionem ex *Socio 3. diss. p. 1. qu. 2.* in fine, potentia autem, quam habet creatura ad recipientem formam supernaturalem, & corpus ad existendum in pluribus locis per plures preuentias, est potentia passiva, non activa, qua inititative a potentia passiva naturali non distinguuntur, sed formam extrinsecè per comparationem ad diversa agentia; unde versi dicunt, quod anima nativa sua potentia concordat ad formas supernaturales recipiendas, & corpus plures simul praestrias per replicationem in pluribus locis: at non ita facile assignari potest in creatura potentia obediencialis activa in ordine ad quemlibet effectus vires ius excedentes, & preferent in ordine ad eum; ad quem non initium aliquod efficacitatis haber, nec ex ea aliquid confert ad illius productionem, ut in proposito est effectus creationis. Sed instant, quod Deus de facto uitio causis creatis per potentiam obediencialiter activam, tanquam instrumentis ad effectus quodam super naturales, ut post Sacramentis ad efficiendum physice gra

Alianor et son maître

Aliæ rationes validiores.

artio, potest Deus conservare accidentes sine subiecto, ut
statim sine substantia, mediante aliquam actione instru-
tum aliquis creatus; ergo & creare; consequentia patet.
Si influxus conseruatorius non independenter a subiecto ex-
istat rationis cum creativo probatur aliquid ipsum, quia
modi conservatorius influxus abinde ab illo subiecto vide-
facto concedendus creatura: respectu quantitatis par-
vum conterat, hanc enim quantitas sic separata coler-
et actionem. Sacerdotibus conferantur, vel actione cor-
poris & languoris Christi succedentes in locum prioris sol-

itatis destructio. Consi. quia cum species consecratae cor-
ruuntur; & substancialiter mutantur in cineres, in vermes,
in aecum, in substantiali alii; forma substantialis, que di-
novo producitur, fit sine dubio actione aliquis agentis crea-
ti; sed non si ex aliqua pra-existenti materia, quia illa nulla
est, cum tota substantialia panis, & vini destruata sit, ergo &c.
Demum agens creatum potest aliquod annihilare; ergo &
creare, consequentia patet, quia aquila est diffinita a nihil
ad aliquid, sicut ab aliquo ad nihil; ergo aquilis virtus potest
super hanc diffinitionem, & illam, probatur assumptum, quia
agens creatum potest destruere formam naturalem totaliter,
ita quod nihil ejus remaneat; talis autem destruio est illius
annihilatio; tum quia modicum frigus separatum a subiecto
potest destrui a maximo fine; tum tandem quia peccator,
cum peccat, annihilat gratiam.

Reponderetur negando aliquid, cum peccat, animata gradus.
Respondebat negando aliquid, cùm sit eadem repugnans, quia eis ad posse creare, ad probatum dicendum accidentia separata à subiecto in Eucaristia conferari à loco Deo abique alia creata causa. Ad Confir. negatur minor, etenim corruptis accidentibus ad conservationem substantiarum panis, & vini necessariis, & facta introductione accidentium ad introductionem alterius forma substantialis sufficientem, in illo codem instanti, in quo agens naturale generaret, si ibi adeset materia, introducitur prius natura sub illis accidentibus materia prima, ex qua conaturaliter educetur alia forma, hac materiae introducio sit à Deo solo, ut docet Scotus 4. dist. 12. q. 6. per creationem materię, vel novę, vel potius antiquę, que ante conlocacionem erat sub eiusdem speciebus; immo quia probabilitas est proximum subiectum accidentium esse compositum, & non materialm primam, ut dictum est in Physicā. Et Scottus loc. cit. Dicit. Quod subficta, que redit corruptis accidentibus virtute divina est substantia composta, cui talia nova accidentia convenient, quam etiam affectui, & hoc in infantis corruptionis sicutiorum, & immediate à Deo, quia nullum aliud agens creatum habet virtutem activam ad hoc sufficientem. Ad uit. concedunt aliqui creaturam posse annihilare, etiam si non posset creare, quoniam in annihilatione preluponatur aliquid, nempe res ipsa annihilationis prius creata, & praexistens, in quam creatura posset inducere aliquam praviam dispositionem ad ipsam annihilationen, & in honore huius ajunt posse falso instrumentaliter deservire annihilationem, quod non possit dici de creatione, in qua nihil re creandū orgueil poniunt, ita Averroë.

Hoc tamen inconfluenter afferitur, quia talis praesuppositio nihil omnino ad rem facit, cum non sit praesuppositio subjecti, sed puri termini a quo omnino positiui redigenti in omnino nihilum, quod aque difficile est, ac rem aliquam ex omnino nullo ad aliiquid transferre, ut bene probat argumentum, cui proinde Doctor cit in solutione ad penitulimum negat aliuscum, qui annihiliare non est agere positivè, sed non agere, id est non conservare, itolius autem Dei cit confermare totam creaturam, & totaliter, & sic qualibet creaturae, & ita omnes res ipsas spem in fidei, id est principi tanquam naturale instrumentum propriæ actuum ad creationem prædictæ forme intellectivæ. Denique concludit Sacramenta dicit debere physica instrumenta gratia, quia Sacramentum non per accidens, sed per se causat instrumentaliter gratiam, & consequenter per se necessitat Deum ad iustificandum hominem, dum organizatio corporis ipsum necessariam ad animandum corpus proinde sicut organizatio non est moralis, sed physica dispositione, licet ex pacto divino accipiente ad creationem anima, ita Sacramenta videntur non moralia, sed physica instrumenta ex divina ordinatione disposita, huiusque ad iustificationem.

Dicess, ut anima rationalis in mortali corpus immunit den-
natur, annihilaretur , etiam si remanet corpus receptivum
eius & potens cum anima facere unum per se compositionem;
ergo alia reflexio de remanentia materie post formam de-
finitionem non sufficit ad evitandam annihilationem . Res-
tallatam solutionem ita debet intelligi , ut à Doct: in eius
latis verbis declaratur , quod sic ut forma generatur , & non
creatur , quia sit per positionem concursus materialis in effi-
cilius , ita è contraria corrumperit , & non annihilaritur , quia effi-
definit per ablationem concursus materialis , vi cuius in effi-
convergat abatad ead ut vitrandam formam annihilationem ,
non est praeceps facienda vis in remanentia materie post defi-
nitionem formae , sed in definitione formae per defectum concursus
materialis , quia de causa praeceps anima rationalis annihila-
ri diceretur , etiam si post eius definitionem corpus eius suscep-
tivum remanet , quia nimis non ex vi concursus , materialis ejus conservabatur : unde universaliter , sicut ratio
creationis in eo sit , quod res fiat per iolum concursum
effectivum aliquo illo concursu materiali: ita è contraria
annihilationis in eo confitit , quod res definit per iolum
definitionis concursus effectivis . & non etiam in materiali .

Disputatio Prima. De Rerum Creatione, & Guber.

non efficientis, atque idem propriè instrumenti nomen fortius non potest.

37 Quantum verò spectat ad instrumentum supernaturale pro creatione formatum supernaturalem, satis constat ex ipso Doctoris contextu, quod hoc non admittit, nisi in genere mortis, inquit enim loc. cit. intelligendum tamen est prout opinione Magistri, quod si forma accidentalis cireetur, ponitur de gratia, & charitate, benè potest aliquod subiectum procedere quod disponat ad illum terminum, sicut hic praedit anima; & licet in tali subiecto non possit esse aliqua dispositio simpliciter necessitans, tamen potest esse aliqua dispositio secundum quid, hoc est, ex divina dispositione, si potest exponi Magister, quod Deus dare possit talen potestatem ministerio, ut ipse aliquam dispositionem cauatur in anima, quae esse necessitans ad gratiam hoc modo, quod Deus dispolitus universitatem dñe ostendere dñe gratiam, hec Scot. satis autem constat, quod dispositio Deum necessitans ad gratia creationem in anima nostra fecundum quid, & ex divina dispositione non est instrumentum physicum, sed morale; Et perperam prorsus ait Vulpes ad probandum Sacramenta esse physica instrumenta, quod Deum necessitans ad justificandum hominem, sicut organizatio, sicut necessitat ad animalium corpus; quia haec necessitans simpliciter Deum, tanquam natura audorem, certum autem est Sacramenta con se Deum necessitare ad justificationem impii, sed tantum ex divina ordinatione, & tanquam audorem gratiae, & hoc est, quod ipse Doctor adiudicat illis verbis: *Et enim operatur Minister in anima mediata, vel immediate ad quod simpliciter necessari conferat gratia, sicut in alia parte de animatione, & planè inauditum est in Schola nostra, quod Sacraenta dicantur causa physica gratiae, nam à Scotoris passim appellantur mortales; unde etiam quantum spectat ad rem ipsam nihil doceat Vulpes a doctrina Scotti absonum; modus tamen loquendi omnino dissimilat, & absolute admittunt non est, Denique cum Scottus, quod loco citato docet de causilitate Ministeri, & Sacramentorum in ordine ad gratiam, doceat conditionem, & ex impositione, quod gratia, producatur per creationem, si ostendero quod probabilis est, quod à Deo producatur per educationem à potentia obedienciali anima, statim coru supernatura physica instrumenta à Vulpio excoigitata pro gratia creatione.*

ARTICULUS VI.

Digressio incidentis de Instrumentorum activitate in nupedium Scottianam.

Docueram disp. 7. q. 5. concl. 1. nec omne instrumentum activum esse, nec quod est activum, attingere posse terminum principalis agentis, idque praesertim probavi de instrumentis artificiis, a quibus primo delopsum est instrumenti nomen, cum Scotto 4. diff. 1. q. 5. l. F. ubi assert. & solidè probat illa instrumenta nō esse proprie activa. Sed quidam Autor contra verius inter Scottitas oppositum tenens p. 1. contr. 25. responderet Scottum ibi loquide instrumento non attingente nec per propriam formam in esse quieto, nec per formam ab agente in motione receptam, effectum principalem agentis; & dat exemplum de lecū, & ferre, quae non attingunt immediatè formam arcu, sed tantum agentis principale agit per illa ad dispositionem medium scilicet ad incisionem, & divisionem ligni; sicut tamen est de instrumento sic universaliter lumen, ut patet de Monetario, qui per instrumentum attingit effectum principale, habet enim Scotto diff. 1. q. 5. l. inf. D. contr. S. Thomam afferentem instrumentum agere ad dispositionem effectus principalis, quod licet hoc verum sit de aliquibus instrumentis, ut de lecū, & ferre, non valet tamen de omnibus, quia sic est fallacia consequentia; itaque Scottus concedit instrumento Monetarii, & scilicet illam virtutem in ordine ad terminum principalem, quam denegat ferre, & lecū in ordine ad arcum; illis denegat actionem, & attingentiam talis formae; ergo tandem concedit instrumentis monetariis, & scilicet ferre, & lecū, & lecū concedit actionem in ordine ad effectum pravum; hoc item concedit in fine q. 1. sufficit ergo nobis, inquit, Scottus semper concedere aliquam actionem instrumentis, licet non semper attingere terminum principale; & distinguuntur instrumenta à causis per se, quia instrumenta non agunt per propriam virtutem in esse quieto, sed in motione receptam, licet agant per aliquod proprium illis.

Sed haec responso directe pugnat cum textu citato Doctori.

Digressio de Instrumentorum activitate. Art. VI.

neque Doctor ibi etiam per somnium inuitum instrumentum attis agere per virtutem impressam à principali agente immo directe id ibi improba: Deinde praescindendo etiam a Scotti auctoritate, solum est id esse necessarium concedendum quod probo evidenter ratione; quia sigillum sine dubio imprimeret figuram, si cera v.g. applicetur fortiter sigillo immoto, & terra similiiter omnino immota scinderet lignum, si supra ipsam moveretur in his, inquit, casibus sigillum, & figura agerent instrumentaliter, & tamen a causa principali nulla moventur, nec ab ea aliquam virtutem impressam recipiunt, per quam activa reddantur: ergo solum est necesse concedendum esse instrumenta artificium agere per virtutem impressam à principali agente, quia sine tali virtute impressa neque bene munus suum obuenient instrumentaliter, & sine illa praecedenti motione, per quam talen virtutem recipiant. Confit, quia certum est sigillum figuram in cera imprimeret ratione talis quantitarum, & talis figura, quam habet in se, & utrumque necessarium requiri, quia altero ilium deficiente talem figuram non imprimeret: & ex alia parte si nullam aliam ponatur habere virtutem activam propter eam, quam habet expellentes partes alterius corporis in genere formalis causa, in qua figura imprimeret; hac sola sufficit ad imprimentem figuram absole ullo impulsu alterius causa principialis, ut patet in calvo allato, quod cera applicetur illi immoto, & si caderet super ceras molles ex sola gravitate sua remoto impedimento; ergo hac virtus impressa à principali agente in instrumento recepta per actuale motionem aut eis omnino impertinens, aut aliis omnino per accidens se habet ad hoc, in instrumento munus suum obire queat, atque idem omnino solum est esse necessarium concedendum talem virtutem impressam, ut suum concurredum instrumentaliter exercere possit: Cum inquit id esse necessarium concedendum, non debet effectus realis productus sine causa in calvo ab ipso adducido, quo ratio videatur ei effectus ad probandum efficientiam causa instrumentalis, jam jam patet quid dicendum, solvendo ejus rationes, quibus oppositum probare nititur.

Tertio Autor illi loc. cit. conclus. 1. ita nōrum assertum impugnat probans instrumenta artificia esse activa per virtutem receptam à principali agente in ipsa actuali motione: Causa instrumentalis in inferior productionem effectus ipsius agentis, veluti agentia mota ab ipso ad modum productionis effectuum applicatur ad effectum per motum, & virtutem impressam ab ipso agente, ut patet de lecū, & ferre, & de quoilibet alio instrumento; quando enim applicatur per motum ad producentium aliquippe, recipiunt a mente impulsu, & qualitatem, qua mediante hujusmodi motu causatur, ut patet ab ipsa mota ab impulsu enim lecū, & ferre, & impetratur impulsus ab agente principali, quo impreso statim agens principale vitam dependeret, adhuc tamen sera qualiter scindet, & haec articulose, sicut si moveretur actualiter ab agente; signum evidens lecū recipere qualitatem, mediante qua attingit effectum principialis agentis. Et quoniam disp. 7. Phys. n. 76. dixeram hujusmodi effectus scilicet incisio, fractio, & divisionem non esse à mallo, gladio, vel lecū, sed potius esse actiones fundatas in ipso agente; dicuntur vero mallo, gladio, vel lecū, quatenus actiones illae provenient ab agente medianibus illis instrumentis, & in eo sensu, quo una forma dicunt aliam expellere à subiecto, que est ipa Doctoris responso 4. 5. l. F. Hunc responsum ait esse contra Scott. q. 1. c. D. adiudicent rationes D. Th. probantes instrumentum agere ad effectum principalem agentis per aliquod sibi proprium, scilicet per virtutem agentis principialis, aliter frustula adhuc tamen instrumenta: concederet ergo Scottus instrumentum agere per aliquod sibi proprium, & dicit hoc provenient tantum ratione forme instrumenti, una enim forma est apta ad unum effectum, altera ad alium, sic enim poteris aliquid quodcumque instrumentum ad quemlibet effectum, & ita posset Deus alium calorem ad producendum frigus, & miscere ad creandam Angelum, quod negat infra E. & licet ibi dubitative, & conditionaliter loquatur, hoc tamen est sua doctrinae valde consonum.

Quod etiam confirmat, quia nos quoque admittimus instrumenta, & secundum esse, & secundum operari separata ab ipso agente principali, ergo hujusmodi instrumenta debent in motione ab ipso agente recipere qualitatem aliquam, mediante qua agent ad principalem effectum: cum in tali calvo posit agens principale esse mortuum, & tamen aque artificiosè agent, ut dictum est de ferre, & lecū, quae si posset lecū ab agente principali adhuc scindent, & dividere emulo enim sigillo è manu, licet movens à vita discedere, adhuc in cera imprimeret formam ipsius sigilli, que-

Iua replicat: Neq; ex eo quod nos admittamus *dij. p. 7. cit. n. 70.* instrumenta separata secundum esse, & separata secundum causitatem, cogim fateri huicmodi instrumento debere in motione ab ipso agente recipere qualitatem aliquam, mediante qua agens principalem effectum, ut contra nos instat ad hominem arguens in sua confirmatione: Etenim illi declarando quale sit instrumentum separatum secundum causitatem, dicimus esse illud, quod in suo concurso, licet intervallum at agenti principali, indiget tamen actuali influxu ciuidem agentis, & exemplum attulimus de calore introductio in ligno ab igne materiali disponente ad formam ignis propria virtute, etiamque ignis ad illam actionem dispositivam actu non infusat; adiutare autem instrumentum in hoc sensu separatum secundum causitatem nihil favet arguenti si super ipsam lignum moveatur, aut si eo ipso, quod partes ligni expelluntur formaliter a loco priori, defluentur, sic destruitur frigus, quando a suo subiecto expellitur, ligno efficitus eodem modo per ferramq; illa occupatio alterius loci ex impulso agentis facta est impertinens ad illam actionem formaliter loquendo, ut bene adnotavit Poncios *loci*.

Quinid tandem Autore illi alii suum affert, quod nempe quod libet instrumentum etiam artis aliquam activitatem habeat, esse Fabri *2. dis. 1. q. dij. p. 4. c. 2. & Rade 2. p. contr. 2. ar. 3.* assertum instrumento praeceps motionem communicari sibi aliquam virtutem activam: Sed planum licet illi Autore id assertar, de instrumento naturali, quod est actuum, nunquam tam id formularunt de instrumentis artis, immo constanter illi cum Scoto denegant virtutem activam, Rada

Nec ruris causa illae de filio illa est manu emiso, qui licet
movens eum vita dicerebat, adhuc in certa impræmetri sua fi-
guram facit ad rem; quia ut supra dictum est, tunc impræ-
metrum suum figuram in certa supera quæ cadit, ratione sua pro-
priez gravitatis ipsum deorum fenestrans, non autem ratione
qualitatæ impræfætæ ad extirpato agente deorum impellen-
tes, quod si contundatur illam impræmetre ratione qualitatæ.
Impræfætæ id erit omnino per accidens, quod in le per se con-
currit ad eius impræfessionem et propria quantitas, & figura
& virtus expulsa alterius corporis in loco in loq generale
causa formalis, non autem in genere causa efficientis;
etiam fine tali virtute æquæ bene figuram imprimit, ut con-
stat in pluribus exemplis aliatis. Et denique faltum est omni-
rationes probantes in via Scoto protecta non posse mo-
veri immediate à proprieitate, probare pariter actionem in-
strumenti non provenire immediata ab agente principalis
nec in illo immediata fundati; nam in protœcis cogimur
concedere virtutem à proprieitate impræfessionis, ne decur-
sus realis actu productus fine causa reali actu existente, ca-
fu quo proficiles perierit durante motu protectionis; que
neficiencia non adit in proposito nostro, quia per te, & abso-
lutè loquendo instrumenum artis inferius potest agenti prin-
cipali ab illo applicatione per motum, aut virtutem in-
prelant ad extirpato agente, ut constat in exemplis addu-
ctis; & virtus impræfæta à proprieitate per se concurrit ad motu
protectionis, non sic autem ad concursum famulato-
rium instrumenti, quia tale manus obire potest abque illa
motione, vel receptione virtutis impræfætæ à principali agen-
te, ut patet ex dictis.

Quarto, arguit ulterius Author ille pro instrumentorum activitate, quia si cauſa instrumentorum nullam activitatem haberet in ordine, ad effectum principalem ipsius agentis tunc ad quemlibet effectum aliū poseret quodlibet instrumentum, & quodlibet effectus æquè aptum ad quodcumq[ue] opus quod est falsum; ergo instrumentum est vere actuum; eum attingat effectum sua propria forma, tunc in virtute agentis, quod fuit argumentum Doctoris q. 1. EE. Confr. qui lignum non dividitur, nec inciditur, nisi per contactum mathematicum, qui contactus solūm reperitur inter ipsum lignum & instrumentum cilicilem terram, non vero inter ipsum, & agens principale, ergo &c. Sed ad hoc quoque argumentum responsum est dicit p. 7. c. 11. n. 76. in fine negando fęcūlām, quia non quodlibet haber virtutem actīvam requiriāt, si de instrumento naturali loquātur pro quodlibet effectu, ut calidus haber virtutem requiriāt pro introductione formæ ignis in materia, non vero formæ aquae neque quodlibet haber figuram debitam, & quantitatē proportionatam, si ferro fiat de instrumento artificiali; inde tamen non sequitur ita conditiones esse activas nam ratione proprie figura, & qualitas minus suum instrumentale exercere possunt, alioquin illud concūfū effectivo præter illum, quem praestant ad experimentum aliud corpus a loco ex Scoto q. 3. lit. F.

41 Ad concordem pariter lignum non dividit, nec incidi-
nisti per contactum mathematicum, & talem contactum
solum reperiisti inter ipsum lignum, & instrumentum, hinc
tamen nulla deducitur activitas in instrumento propriè di-
cta, nam ad divisionem, & scilicet invenit sola incompof-
ibilis partis corporum in eodem loco, corpora enim,
inquit Doctor ibidem, videntur habere incompofibilitatem
respectu Ubri eiudem, sicut qualitates contrariae relin-
quunt subiecti, & divisio ligni per tetram, vel fecundum non
nem aut quedam instrumenta habere activitatem in ordine
ad effectum principalem ipsi agentis, ut instrumenta mo-
netarii, & signatorii, quadam verò talem effectum non at-
tingere nec per propriam formam in eis quieto, nec per
transitum ab agente in motione receptam affectus exemplarum
fecur, & terra, que non attingunt immediate formam area
debet tantum agere per illa ad divisionem
mediam scilicet incisionem, & divisionem ligni.

QUÆSTIO SECUNDA

*An gratia, & alii supernaturales habitus in nobis
proprie creentur.*

Constat ex dictis in praecedenti quæstione tunc haberi 43
proprium creationis conceptum, cum res sit per solum
concursum effectuum absque ullo concurso materiali præia-
centis

centis lubet &c. iuxta igitur hanc rigoratu vocabuli creationis acceptiōem moverit praelatos quoslibet, ita ut confitatur, ut Deus ita pro loco gratia sanctorum faciat, sicut ante alios habitus supernaturales in anima nostra, ut ipsa non concurset ad tamē productionem in genere materialis caue per influxum eductivum, & ludentivum; sed folum habeat per modum subiecti merē receptivi, sicut se habet corpus organizationis in influxione anime intellective, que haec de causa veritatis, & proprietatis creati dicitur; in hoc (inquam) scilicet moverit questionis, quia in alio sensu minus proprio, nempe mortali, & tropico Scriptura, & Patres frequenter pronunciant gratiam iustificantem, aliisque supernaturales habitus in nobis immediate ad Deo creati, quatenus fine nostris meritis nobis primō infunduntur, atque ita secundum estimationem moralē ex nihil, id est ex nullis nostris meritis sunt, que exposito sum. D. Thomae part. I. q. 9. 11. 12. art. 2. ad 2. dūm inquit gratia dicitur creari ex eo, quod homines secundum ipsam creantur, id est in novo esse constitutur ex nihilo, id est non ex meritis secundum illud ad Epes. 2. creat in Christo Iesu in operibus bonis, iuxta quae tenunt etiam antiquiores Scholasticos frequenter dicunt gratiam in nobis creat, itaque non hoc sensu moverit quoslibet, sed iuxta proprium, & rigoratus creationis significatum.

rat probro nostra sententia; Et Recentiōribus vero Poncius ipse in Curiā Theolog. quoniamvis *disq. 2.6.2.3.* universaliter docuit virtutes per se infulas certas, & non eis cui ē potest anima, inferius tamen *disq. 3.5.* ab inicio loquens de canis productivis gratia at folium Deum esse ejus causam efficientem, causam vero materialē in *quæcunq;* animalē, vel voluntate, quæ etiam causa materialis in *quæcunq;* respectivo est canis materialis, *ex qua* educuntur, si educator alio modo, & non creetur; quibus verbis patet nec ipsum ab hac sententia abhorrens.

Si vero reclamant, quia hæc nostra sententia est contra omnes Theologos tam veteres, quam Recentiōes, ut et Scōlīta cit. hoc etiam falsum est, nam Recentiōes omnes omnino oppositum docent, ut videtur est apud Valerius *pa. disq. 1.17.4. Suarezom. 3.17. p. 9. 62. art. 4. disq. 9. fed. 1.* Conim. *disq. 5. de habitibus supernaturalib[us] dub. 3.* Turturianus *trahit de gratia disq. 1. de natura gratiae habitualis dub. 1.2.* qui alios citant, neque quād Recentiōes testimonio illius Scōlīta standunt et, quem certe trīo nunquam illos vides, nec de eorum lectura factis delecedit; Quo vero ad veteres, verum est quā plures voluisse gratiam, & illia dona supernaturale fieri a Deo per creationem, vel factum concreari, hoc tantum non omnes asseruerūt in sensu, de quo est præiens quæstio; sed accipiunt creationem pro talis productione, quia non educatur nisi per creationem.

Iam hanc questionem ex instituto tractavi *dis p. 3. Phys. q. 5. art. 2. ubi dubio probabile est non solum actus supernaturales, sed etiam habitus educi de potentia sui subiecti; sed ita in ac evulgatum est hoc meum placitum, connotata est feret universalitate. Scotifatior turba, quasi placitum dixerim praefertur in schola nostra; & primo quidē Poncius in quadam Appendix Apologetica contra me evulgata praesertim in hoc punctū vehementer excusat, & nūc eft rationes, quibus hoc problema à me stabiliter factū at loc. c. xvtertio, cui tamen statim occurrerit *dis p. 2. Metaph. q. 9*. Deinde cuiam quidam altera Scotia inferioris note parti corvor, inter Scoultas corr. 26. calamus circa idem punctum in me strinxit, cui erant nuper respondi in *t. sent. dis p. 6. q. 3. art. 3.* Verum quia Poncius in recusione sua Philosophia Parvilia *dis p. 19*, in ultima additione de accidensibus, ac formis supernaturalibus, rursum examinat, an sufficienter satisfecerim *dis p. 12. Metaph.* contra me obiectis ab ipso in Appendix sua Apolog. cogor ego quoque eandem materialiteries disputarum relinquerem, ut vi deamus, an solidius modo recipaverit, quam ante impugnaverit, rationes, quibus illud problema iam stabiliveram,*

Sed nequam ad rem accedamus, non possum non vehementer mirari, ut adeo ardenter, & anxie in me conspi-

memoriū impari, cui ad eo attinet, & exinde in his comparsis
ravertient Scotti illi; nam si inde mouerent, quod huc op-
tio si apterē contrā Scorum, & omnes Scotias, ut de facto
reclamant. Quod ad Scottum attinet, iam loc.c. ingentū lum
protestatus me id non asserere, tanquam experiente de fide
Scoti, inō ultero facilius frequentius opositus parti favere, ut
tamen illi similitudine adhuc sit, nam tēpiss loquitur dubitati-
ve, & conditionate, ut dicit *i. 7. 2. 4. 2.* *in P. solut.* adg-
cūd inquit, *quandoq[ue] dicunt, quod omne supernaturale*
creatur, si concedatur de omni aliis primo supernaturali, non
oparetur concedere de supernaturali, qui est aliis secundum, quia
ad ipsam concorditer potestia creatura & in ratione aliis aliquo
modo, & in ratione receptio. Nec iuvat, quod ad Vulpes to-
1. p. 2. disp. 2. art. 1. n. 7. Doctore non loqui conditionante, quia
oppotuit leniter, vel de veritate huc dubitaverit, quia in *4. 4. 1.*
i. 1. q. 1. & 5. abolutè pronunciat gratiam immediate à Deo
*fieri per creationem. Non iuvat (in qua) uita etiam ibi in
4. 4. 1. i. 1. q. 1. *L. L. declarat opinionem Magistris, inquit, intel-*
*ligendum tamen est pro opinione Magistris, quod si forma a ci-
-vitalis creetur, ut postur de gratia, & charitate, & ubi ut
vides, rursum conditionate loquitur, & ex suppositione com-
munitis tunc fortè opinionis, quod gratia creetur; & ex hac
eadem suppositione loquitur deinceps in *4. 4. 2.* dum disputat
de canitatis Sacramentorum respectu gratiae, & de inceptione & de iunctio[n]e gratiae in anima nostra. Quod vero arti-
net ad Scottitas saluum quoque est omnes tam veteres, quam
REcentiores in opositis partibus colipient, nam ex veteri-
bus quidem Marionis Episcopi Scotti auditor *2. disp. 1. 9. 9. palam flat*
pro nostra opinione, quam etiam deferit declarat his verbis,
gratia magis propriè dicitur creari, quam lux, quia non tot
causa naturales concurrunt ad eius creationem, nulla enim
causa efficientis concurrit, nisi Deus, iei materialis tantum;
anima autem rationalis magis propria, quia ibi nulla causa
naturalis concurrit in creando, quia à corpore organico no-
dependet nec in fieri, nec in esse, p[ro]teriu ramen dispositione
exigente anima creationem; Angelus autem creatur magis
propriè, ubi tantum divina voluntas concurrit nullam disposi-
tionem exigente; hoc Marionib[us] illi, qui claritas loqui non pot-
est, si ruitus recitament tentantum no[n] fram esse improbabilem
est ut diluia Scripturis, & Patribus dicentibus gratiam
creari. *Psal. 50. Cor mundum crea in me Deus, idec, circa in*
me gratiam, quia lauanda moludi poset cors Ad Ephel. 1. crea[re]
in operibus bonis, hoc est tales, in quibus creatur gratia, qua
mediante fiant opera bona, & q[ui] in deo novum somnum, qui
secundum Deum creatus est, quatenus scilicet Deus creat gratia-
rum, & virtutis, quibus redditur nouus. Iam dictum est ab
initio questionis h[oc] & familia loca ex D. Thomae exposicio-
nem intelligenda esse de creatione morali ad novam vitam ut
etiam non obscure indicant Patres; Tunc quia etiam produc-
tio gratie in Scriptura aquæ bene significatur interdum nomine
*generationis, ut *lo. 3. Nisi querentes fuiri*, quod etiam*
est familiaris modis loquendis Patroni, & colligitur ex Tri-
*d. de Iustificatione *3. 3. 4.* Tunc tandem quia creare non semper*
est in Scriptura significat creationem propriè dictam, que
excludat creationem, etenim in Genesi dicitur Deus creavit Cœlum, & terram, ete grandia, magnalia, & feminam, que
tamen creata non haec creatione propriè dicta, quia non
*fuerunt immediata ex nihilio creata, sed ex praecedente mate-
riæ ergo quamvis gratia interdum in Scripturis dicatur crea-
tio, non sequitur id intelligi necessario debete de creatione*
*propria dicta. At inquit Poncius in Catechesi theolog. *disp. 26. 4.**
3. quamvis creare in Scriptura non significat creationem
proprio dictam, tamen quod in Scriptura potest abique inconveniens intelligi de creatione proprio dicta, ut melius
intelligatur, quam de minus proprietas in prædictis locis potest
intelligi abique ullo inconvenienti de creatione proprio
*dicta, & ita de facto antiqui Theologi predicta loca incelle-
xerunt, & auctoritas communis Scholae oratione antiquiori*
cum magni momenti ad intellectum extensionem Scripturæ, & sine
*duabo preferenda est juriuitibus Theologis. Hæc ratiōnē re-
plica parva est monitionis, nam Scriptura indifferenter loquac-
tis de creatione hominum, & ejus regeneratione per gratiam*
& salutem est omnes audios scholasticos loca illa interplexi,
de creatione proprio dicta, ut certitudinem extenuant Divi
*Thome, qui exercit et profundens, ab initio questionis ad-***